

کتاب درمانی

رژاما جوزف
ترجمه احمد یوسفی

• پیشرفتهای علوم رفتاری و روان پزشکی نوین بر
نقش کتاب درمانی تأکید کرده اند.

کتاب درمانی را می توان «تأثیر بهبودبخش مطالعه بر خواننده» تعریف کرد. به عبارت دقیق تر، کتاب درمانی عبارت است از استفاده از خواندنیهای گزیده، و مواد مناسب در طب فیزیکی و بهداشت روانی جهت اهداف درمانی. این تعریف جامع شامل برگزاری نمایشگاههای بزرگ و کوچک، مناظره های گروهی، و تماس شخصی بین خواننده و کتابدار نیز می شود.

کتاب درمانی چرا؟

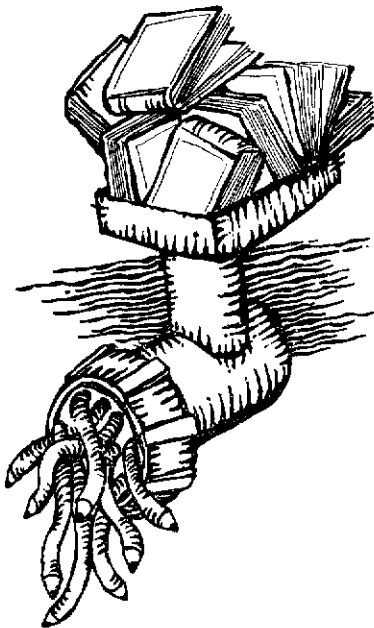
کتاب «آئینه ای است از جهان هستی» که تمام تجربیاتی را که بشر در زمانها و مکانهای مختلف کسب کرده منعکس می کند و همچنین امکان دستیابی به پیشینه های زندگانی، نگرشها، و احساسات بشری را فراهم می سازد.

مالیاتهای هنگفت، و مدیریتهای بی ثبات» ایفا نماید. پیشرفتهای علوم رفتاری و روان پزشکی نوین بر نقش کتاب درمانی تأکید کرده اند. امروزه بهداشت روانی از مرز مؤسسات فراتر رفته و مسئله ای اجتماعی شده است. معالجه نوین بر درمان کل شخصیت و تمامیت وجودی فرد تأکید داشته و به بررسی اختلالات رفتاری فرد با دیگران می پردازد. تأکید اصلی آن بر خارج ساختن شخص از حالات عصبی و دستیاب کردن منابعی است که او را به سوی رشد سالم سوق می دهد. هدف معالجه نوین، آزادسازی و بکارگیری توانها و نیروهایی است که می تواند به ایجاد ارتباط مؤثر و شناخت خود منجر گردد. علوم رفتاری تقویت خصوصیات مثبت فردی را بر تغییر دادن ترجیح می دهند. تحولات فوق شریطی را فراهم آورده اند که کتاب درمانی نقش پویایی در آن ایفا می کند.

در کشورهای پیشرفته فنون کتاب درمانی به وفور و به طور مؤثری در محیط های اجتماعی - روانی زندگی و نیز در بیمارستان ها، مدارس، دارالتأدیب ها، و مؤسسات نگهداری عقب ماندگان ذهنی، و نیز در بازداشتن جوانان از تخلف مورد استفاده قرار می گیرد. کتاب درمانی به تحریک مجدد و باز پروری عقب مانده های ذهنی، معلولین، مبتلایان به بیماریهای مزمن، دائم الخمرها، و معتادین به مواد مخدر می پردازد.

هنگام تماس خواننده با کتاب، عملیات ذهنی گوناگونی صورت می گیرد: الف). ممکن است خواننده کتابی را به دلیل ویژگی بارز آن یا تجربه های خاص خود بازشناسد و بدین طریق خود را از احساسات سرکوب شده رهایی بخشد. ممکن است از طریق چنین شناختی در مسائل خود تأمل کند، معقول تر برخورد نماید، و واقعیت را آسانتر بپذیرد. این اثر پالاینده کتاب طی گذشت سالها شناسایی شده است. ارسطو در کتاب فن شعر خود اشاره می کند که هدف از تراژدی برانگیختن حس دلسوزی و ترس و بدان وسیله، «زدودن کامل این عواطف» است. ب). ممکن است خواننده اجتماعی بودن خود را دریابد - درک این مسأله که او با مشکلاتش در جهان تنها نیست و می تواند احساس کیهتری احتمالی خود را کاهش دهد. پ). مطالعه می تواند در فراغت از مشکلات ضروری باشد، ممکن است به عنوان عاملی تعدیل کننده و وسیله ارتباط با جهان خارج ایفای نقش کند، و می تواند موقعیتی فراهم آورد که فرد بتواند شخصتهایی را که شیوه زندگی شان از لحاظ اجتماعی پذیرفته شده و مطلوب است بشناسد. ت). تأثیر سودمند اجتماعی ناشی از مناظره های گروهی یا حتی بلندخوانی کاملاً تأکید می شود. به طور خلاصه می توان گفت مطالب خواندنی گزیده، سرگرمی را با آموزش و شناخت را با انگیزش پیوند می دهد.

کتاب درمانی در عصر حاضر

همانطور که ماتیو آرنولد بیان می کند، حتی نگاهی اجمالی به حقایق پیشگفته آشکار می سازد که کتاب درمانی می تواند نقش مهمی در زندگی امروزی «با آن شتاب بیمارگونه، اهداف متعدد /

● کتاب «آینه‌ای است از جهان هستی» که تمام تجربیاتی را که بشر در زمانها و مکانهای مختلف کسب کرده منعکس می‌کند.

نقش کتابدار

الف. کتاب درمانی طریقه‌ای برای ارتباط است. کتابها و مواد مناسب ابزارهایی جهت انتقال پیام در کتاب درمانی به شمار می‌آیند. کتابدار منابع کتابخانه را در راستای کمک به برقراری ارتباط به کار می‌گیرد.

ب. مشاوره انفرادی و گروهی قابل توجه‌ترین بخش کار کتاب درمانی است که نقش کتابدار در آن فراتر از صرف دستیاب ساختن آسان است. کتابدار به عنوان عضوی از گروه پزشکان، متخصصان علوم رفتاری، و علوم اجتماعی ایفای نقش می‌کند. ارتباط متقابل موجود میان گروه و خواننده، عامل اساسی در آماده ساختن خواننده برای کسب تجربه‌های جدید است. کتابدار با اتکاء به اطلاعات بدست آمده از دیگر اعضای گروه درمان، نیازهای خواننده را تجزیه و تحلیل کرده و مطالعه، آموزش، اطلاعات، و تفریح بیمار را همدار می‌نماید. طبیعتاً تأکید کتاب درمانی بر آموزش است، یعنی آماده کردن فرد برای اصلاح نگرش‌ها و رفتارهایش. کتابدار تغییرات و علائم رفتاری خواننده را مورد مشاهده و توجه قرار داده و یادداشت می‌کند. این مشاهدات به گروه گزارش شده و راهنمایی مناسب ارائه می‌شود. پ. کتابدار در رویارویی با تفکر فرد باید جستجوگری تیزبین باشد و در شناخت رشد شخصیت فرد بکوشد. همچنین باید از مهارت‌های رهبری گروهی و راهنمایی فردی آگاه باشد. و نیز باید رابطه خوبی با بیماران برقرار کند. تا اینکه مصاحبه‌ها و مناظره‌های گروهی نیز سودمند واقع شوند.

آینده کتاب درمانی

پیشرفت‌های زیادی که کتاب درمانی در کشورهای پیشرفته کسب کرده ممکن است ماورای رؤیای کشوری در حال رشد

● کتابدار منابع کتابخانه را در راستای کمک به برقراری ارتباط به کار می‌گیرد.

چون هند باشد. با این حال به مدد تفکر صحیح دورانیشانی که در رأس امور قرار دارند می‌توان تحولات اساسی در نگرش‌ها و روشها پدید آورد. دروس مدارس کتابداری باید به نحوی برنامه‌ریزی شود که کتابدار قادر باشد در یک مرکز درمانی فعالیت کند. چنین دروسی می‌توانند دانشجویان را به معلومات پایه در زمینه کارآزمودگی بالینی مجهز کند. برنامه‌ریزی مشترک می‌تواند توسط مدرسه کتابداری با مشارکت رشته‌های مختلف دانشگاهی که در ارتباط با علوم بهداشتی، علوم رفتاری، و علوم اجتماعی هستند صورت پذیرد. ضرورت کتاب درمانی در هند، به‌ویژه در شهرهای پرجمعیت، را نمی‌توان بیش از حد مورد تأکید قرار داد. شایسته است که کتابداران برای مطرح ساختن کتاب درمانی به عنوان بخشی قابل قبول و مهم در درمان بیمار بکوشند.

توضیحات:

● این مقاله ترجمه‌ای از متن زیر است:
Rosamma Joseph, «Bibliotherapy». International Library Movement, Vol., 12 (No. 4), 1990. PP. 198 - 200